

Terviseedenduse konverents 2014:
Liikudes tervise heaks
Pärnu, 6. juuni 2014

Alkohol ja treening

Vahur Ööpik

Tartu Ülikooli spordibioloogia ja füsioteraapia instituut
Eesti käitumis- ja terviseteaduste keskus

Alkohol kuulub WADA keelatud ainete nimekirja

(WADA nimekiri 2014)

- **P1. ALKOHOL** Alkoholi (etanooli) kasutamine on keelatud **ainult võistluste ajal allpool nimetatud spordialadel**. Alkoholisaldus määratakse väljahingatavas õhus ja/või veres. Dopingurikkumise piirmäär (hematoloogiline näitaja) võrdub alkoholi kontsentratsiooniga veres 0,10 g/l.
  - Õhuspordialad (FAI)
  - Vibulaskmine (WA)
  - Autosport (FIA)
  - Karate (WKF)
  - Motosport (FIM)
  - Veemoto (UIM)

Alkoholitarbimine sportlaste seas

(El-Sayed et al. SM 2005, 35:257-269)

- Alkoholitarbimine on sportlaste seas laialdaselt levinud nähtus
- Spordialade lõikes on alkoholitarbimise levimus erinev:
  - ragbi, kriket, jalgpall
  - ratsasport, jalgrattasport, tennis
- Tarvitatava alkoholi kogus sportlaste seas on üldiselt väike, kuid esineb erandeid
- Erineva tasemega sportlaste seas on laialdaselt levinud arvamus, et väikeses koguses alkoholitarbimine parandab sportlikku sooritusvõimet

Alkoholitarbimine sportlaste seas

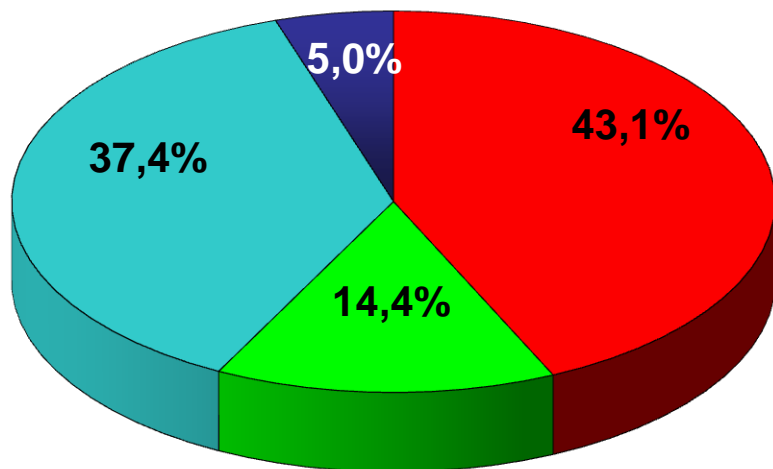
(Vella & Cameron-Smith, Nutrients 2010, 2:781-789)

- Alkoholi osakaal tippsportlaste päevases toiduenergia tarbimises on *ca* 5%
- Võrreldes üldpopulatsiooniga on sportlaste alkoholilembus erinevates uuringutes osutunud vahel suuremaks, vahel väiksemaks
- Spordialade lõikes eristuvad teistest suurema alkoholtarbimisega võistkonnaalade esindajad

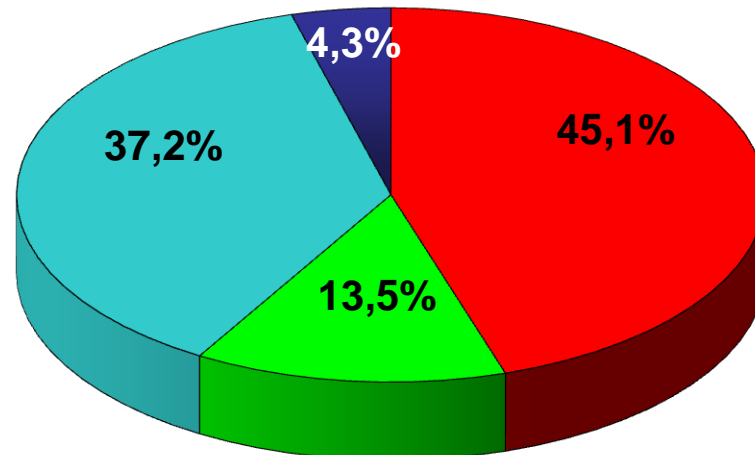
Maadlejate toitumisharjumused

(Bejlaeva & Ööpik, 2002)

Tavaline treeningunädal

Võistluseelne nädal

SV

V

R

ALK

Alkohol pidurdab veetasakaalu taastumist kehas pärast treeningut

(Shirreffs & Maughan, JAP 1997, 83:1152-1158)

- Koormusega kaasnes dehüdratsioon *ca* 2% ulatuses uuritavate kehakaalust
- Taastamiseks veevarusid jõid uuritavad 90 min jooksul erineva alkoholisisaldusega jooke koguses, mis võrdus 150%-ga tööaegsest veekaotusest
- Taastumise 6 tunni vältel oli uriinieritus seda suurem, mida kõrgem oli manustatud joogi alkoholisisaldus
- Kuigi manustatud vee kogus oli 150% koormuse aegu kaotatust, oli uuritavate keha vedelikudefitsiit 4%-lise alkoholisisaldusega joogi manustamise korral 6-tunnise taastumisperioodi lõpuks ikka veel 500 – 700 ml, seevastu alkoholivaba joogi kasutamine tagas enam-vähem täieliku taastumise

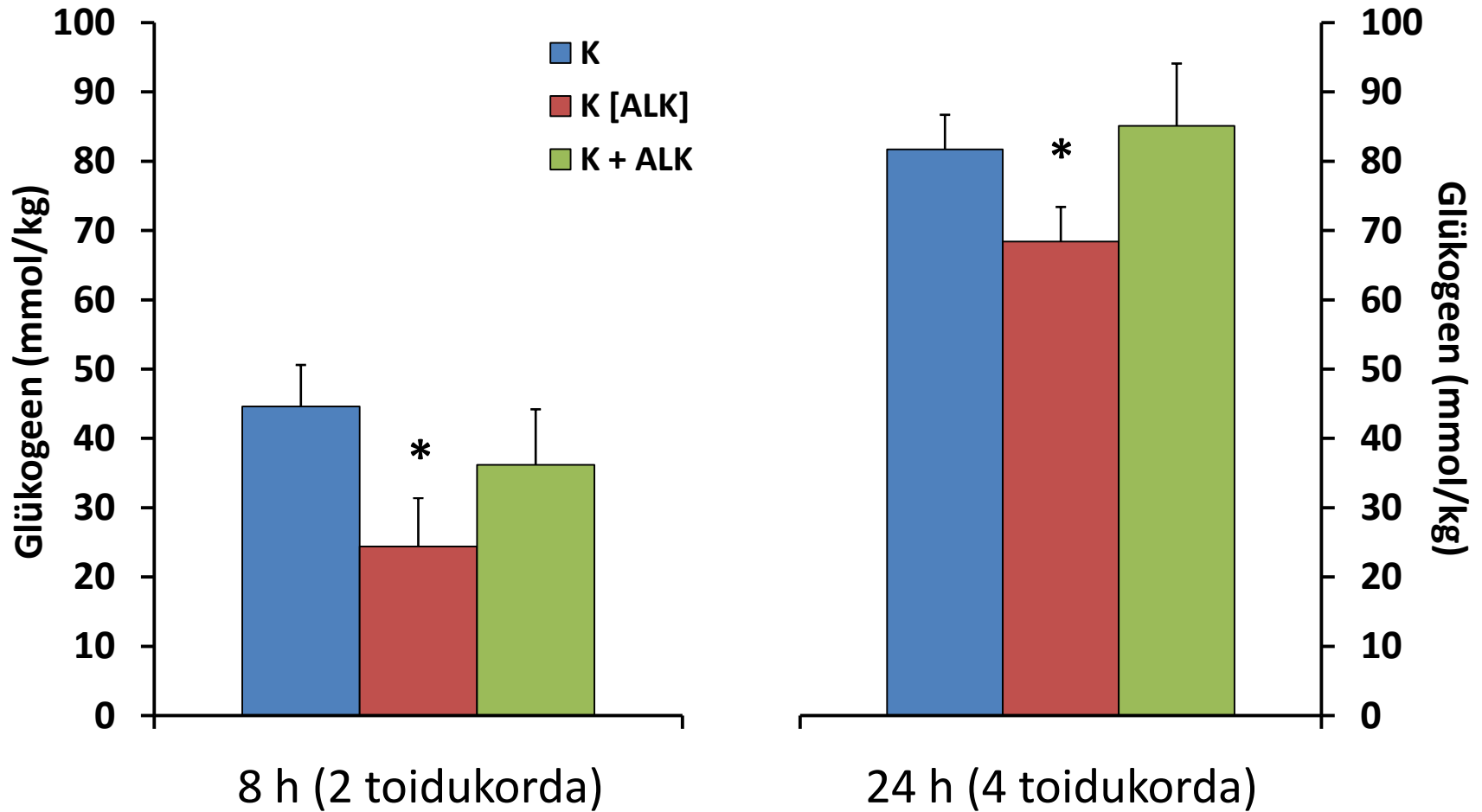
Alkohol pidurdab glükogeeni taastumist lihases pärast treeningut

(Burke et al. JAP 2003, 95:893-990)

- Treenitud jalgratturid (n = 15): vanus 27-28 aastat, kehakaal 71-73 kg, $VO_2\text{max}$ 60-61 ml · kg⁻¹ · min⁻¹
- Koormus: 2 tundi tööd veloergomeetril intensiivsusega 75% $VO_2\text{max}$ + 4 maksimaalse intensiivsusega 30-s spurti 2-min puhkepausidega
- Toitumine taastumisperioodil:
  - **K**: SV 77% kaloraažist (7,5 g · kg⁻¹ · 24h⁻¹)
  - **K + ALK**: SV 40% kaloraažist (7,5 g · kg⁻¹ · 24h⁻¹) + alkoholi 18% kaloraažist (1,5 g · kg⁻¹)
  - **K [ALK]**: SV 37% kaloraažist (4,4 g · kg⁻¹ · 24h⁻¹) + alkoholi 22% kaloraažist (1,5 g · kg⁻¹)
- Toit: 0, 3, 8 ja 21 tundi pärast koormust; alkohol: 6 doosina esimese 3 tunni jooksul pärast koormust

Alkohol pidurdab glükogeeni taastumist lihases pärast treeningut

(Burke et al. JAP 2003, 95:893-990)

* $p < 0.05$ vs K [ALK] ja K + ALK

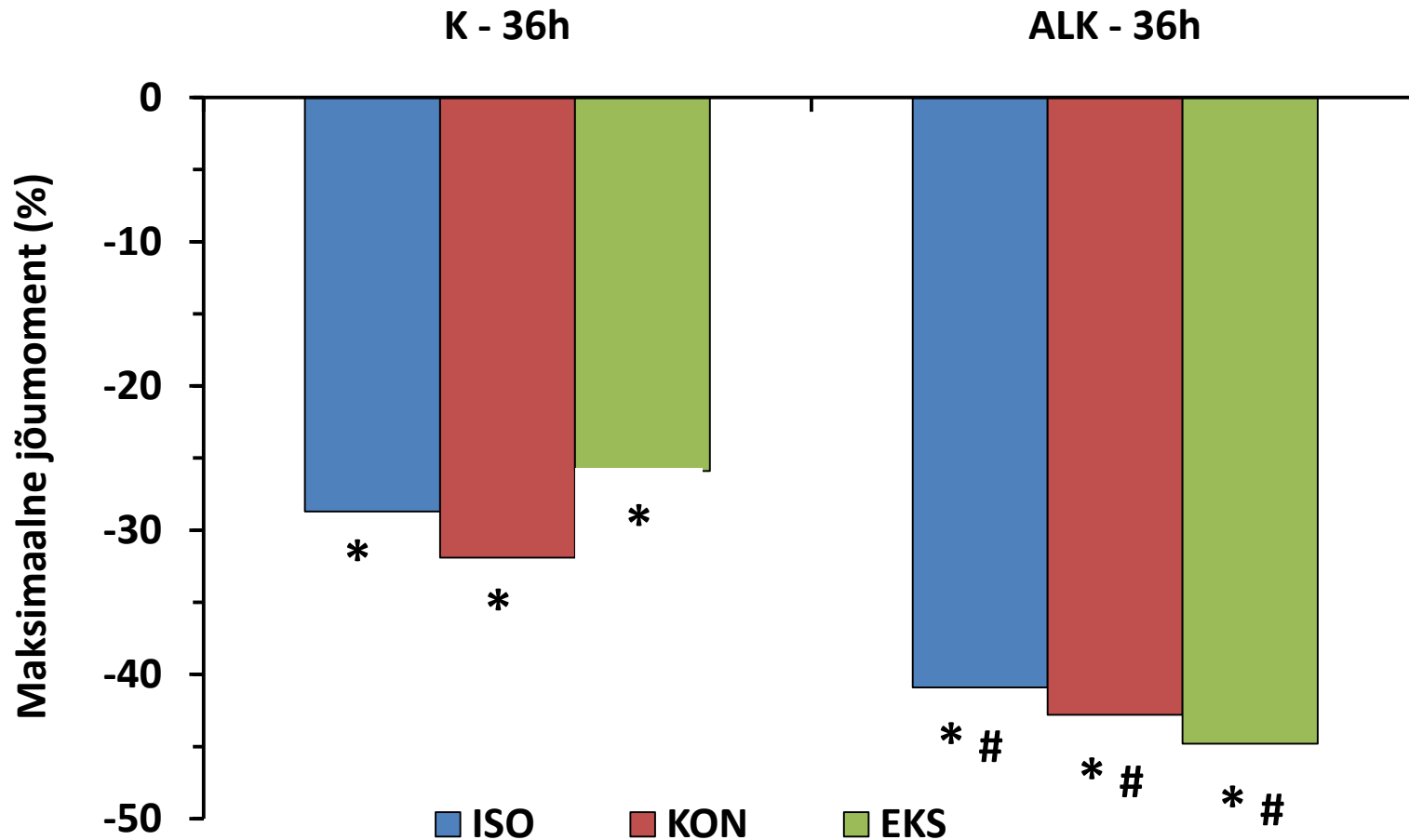
Alkohol pidurdab lihaste jõu taastumist pärast suurt koormust

(Barnes et al. EJAP 2010, 108:1009-1014)

- Noored (vanus 18-28 aastat) keskmise treenitusega (jõutreeningu kogemus ca 2 aastat) mehed (n = 10)
- Koormus: *m. quadriceps femoris*; 3 × 100 maksimaalset ekstsentrilist kontraktsiooni isokineetilisel dünamomeetril Biodex®
- Taastumisperioodil standartne toit; taastumise esimese 90 min vältel manustati kas:
  - ALK: alkoholi ($1 \text{ g} \cdot \text{kg}^{-1}$; viin apelsinimahlaga; viina keskmine kogus $211,9 \pm 51,4 \text{ ml}$)
  - K: apelsinimahla
- Lihasgrupi jõunäitajad määrati kolmes režiimis enne koormust ning 36 ja 60 tundi pärast seda

Alkohol pidurdab lihaste jõu taastumist pärast suurt koormust

(Barnes et al. EJAP 2010, 108:1009-1014)

* $p < 0.05$ vs lähtetase; # $p < 0.05$ vs K-36

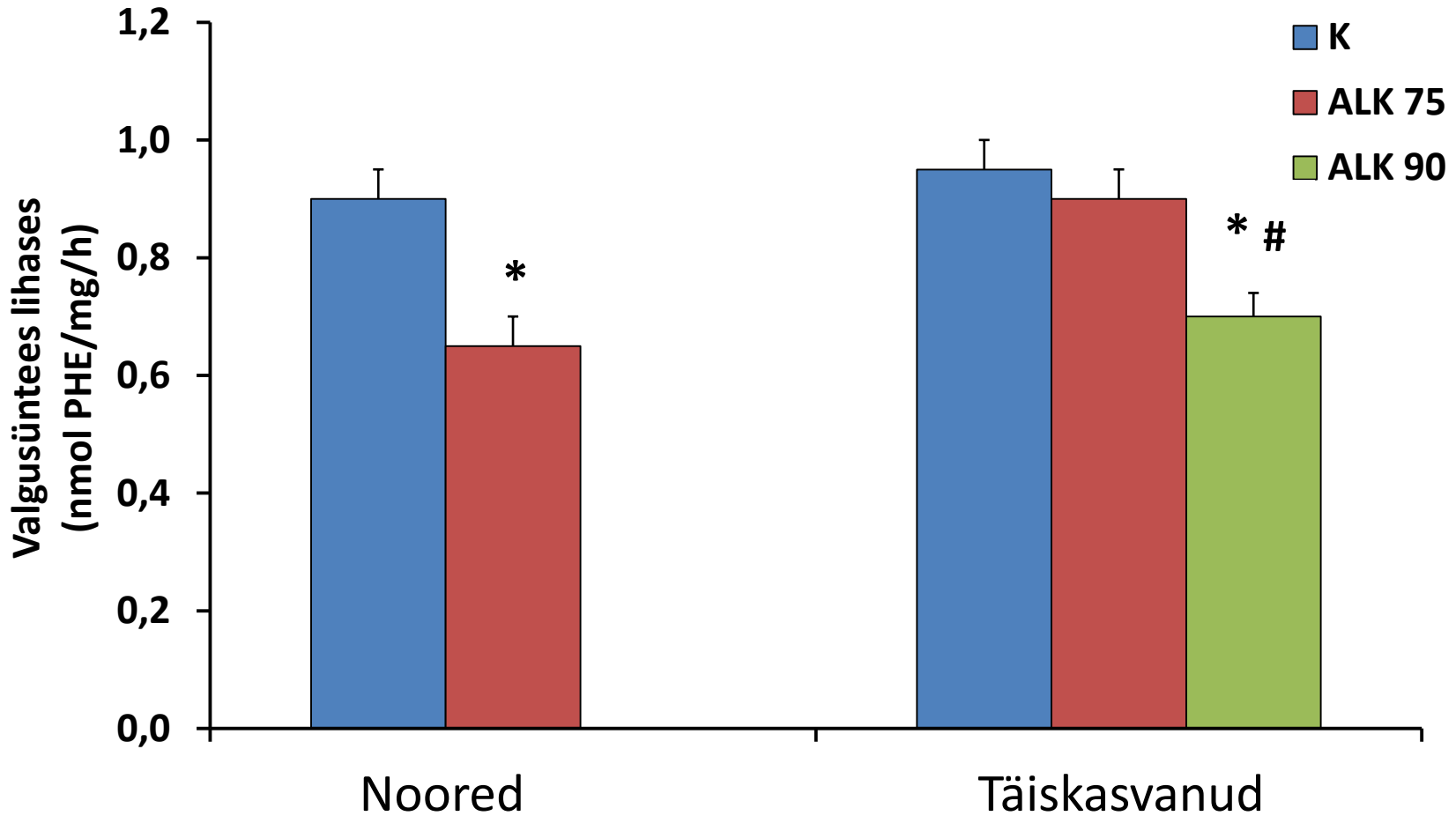
Alkohol pidurdab valgusünteesi lihases

(Lang et al. N & M 2009, 6:4)

- Isased noored (3-kuused) ja täiskasvanud (12-kuused) rotid
- Noortele loomadele süstiti kõhuõõnde $75 \text{ mmol} \cdot \text{kg}^{-1}$ alkoholi, täiskasvanutest osale $75 \text{ mmol} \cdot \text{kg}^{-1}$, osale aga $90 \text{ mmol} \cdot \text{kg}^{-1}$; mõlemas vanuses kontrollgrupi loomadele süstiti füsioloogilist lahust
- Valgusünteesi intensiivsus katseloomade lihastes (*m. gastrocnemius*) määrati 2,5 tundi pärast alkoholi süstimist

Alkohol pidurdab valgusünteesi lihases

(Lang et al. N & M 2009, 6:4)

* $p < 0.05$ vs K; # $p < 0.05$ vs ALK 75

Alkohol, treening ja taastumine

- Treenitusseisundi tekkimine on bioloogilises kontekstis organismi kohanemine kehaliste koormustega
- Iga treeningukoormus annab impulsi kindlasuunaliste kohanemisprotsesside käivitumiseks, kuid treeningu efekt realiseerub alles taastumisperioodil
- Alkoholitarvitamine häirib normaalset taastumist ja muudab treeningu ebaefektiivseks

Täna tähelepanu eest!